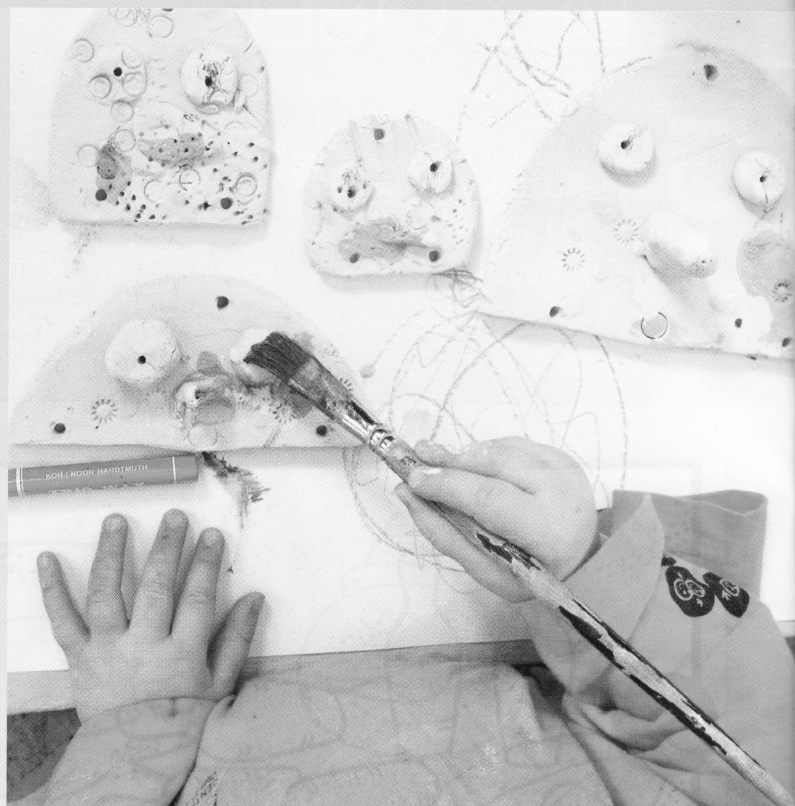

Hlína je pro děti nejoblíbenější výtvarný materiál

Tvrdí to pedagožka Radka Rubešová, která se tvoření s dětmi věnuje řadu let. Říká, že při výtvarné práci s dětmi je důležitý prožitek. Prožitek je podle ní dokonce důležitější než samotné dílo.

Ve své poslední knize nabízíte náměty na práci s hlínou pro malé děti. V čem je tato věková skupina v souvislosti s hlínou specifická?

Velmi ráda pracuji s předškolními dětmi. Jednak je to díky mým vlastním dětem, které mě inspirují, a také z toho důvodu, že menší děti nemají ještě žádné zábrany a vyjadřují se výtvarně velmi svobodně a osobitě. K hlíně mám velmi osobní vztah a fascinuje mě jak její tvořivý, tak terapeutický potenciál.

Děti v tomto věku jsou velmi otevřené práci s nejrůznějšími materiály, tedy i hlíně. Odborná literatura hovoří zároveň o „zlatém věku kresby“, tedy o období největší spontaneity, kreativity a nadšení z výtvarných zážitků. To bychom měli mít na paměti a dát dětem důvěru a prostor se projevit v hlíně tak, jak to děti samy nejlépe dokáží. V takovém případě vznikají velmi zdařilá díla, která dělají radost jak dětem, tak rodičům.

Z jednotlivých námětů v knize plyne, že pro děti je důležitý prožitek, který jim hlína zprostředkovává. Proč? Co dětem kontakt s hlínou přináší?

S prožitkem pracuji v rámci všech výtvarných aktivit. Často děti vedu k tomu, aby materiál prozkoumávaly všemi smysly, před tím než se dostanou do fáze samotného tvoření. V okamžiku, kdy jsou děti osloveny, v tomto případě hlínou, stává se jejich tvorba osobitější a pravdivější.

Hlína oslovuje především hmat, a to je pro děti předškolního věku velmi důležité stran roz-

voje psychomotoriky. Při práci s hlínou se uvolňují nejen prsty, dlaň a zápěstí, ale vlastně celá paže až po rameno. Zároveň hlína zprostředkovává nejrůznější hmatové zážitky, jako je teplo, chlad, tvrdost, měkkost, mazlavost atd.

Hlína je kouzelná také v tom, že s vámi komunikuje. Dotknete se jí a ona reaguje. V něčem to může být hodně podobné skutečnému vztahu s druhou osobou. Proto se taky při práci

Mgr. Radka Rubešová

je výtvarná pedagožka, lektorka a arteterapeutka. Zabývá se prožitkovou výtvarnou výchovou a artefietikou. Autorsky se podílela na knihách *Hravé tvoření pro malé stvoření*, *Nápady pro rodičovskou dovolenou* a *Výchova prožitkem*. V současné době se věnuje prožitkové práci s hlínou.

s hlínou mohou projevovat nejrůznější emoce, které v takových situacích vznikají.

Práce s hlínou může být do jisté míry špinavá. A některé děti jsou velmi citlivé na pocit špinavých rukou. Jak s tím pracujete, pokud se s něčím takovým setkáte?

V takových situacích je třeba citlivého přístupu. Musíme být připraveni, že taková situace může nastat a nebagatelizovat ji. To se nám podaří v okamžiku, kdy vnímáme hlínu nejen jako výtvarný prostředek, ale i terapeutický nástroj.

Prakticky to může znamenat nechat dítěti jeho vlastní tempo při seznamování se s hlínou. Můžeme mu dát nějaký nástroj, skrze který se může hlíny dotýkat. Zároveň dbáme na to, aby hlína nebyla lepivá a blátivá. Pro tyto děti je vhodná hlína pevná, ale tvárná.

Jak děti práci s hlínou přijímají?

Děti při kontaktu s hlínou většinou nemají zábrany. Z mé zkušenosti je to nejoblíbenější výtvarný materiál.

Nabízí úžasné možnosti, jak budovat prostorové objekty. Děti dávají tvar své představě. Někdy to zvládnou samy, někdy potřebují podporu dospělého. Zároveň hlína dokáže uspokojit řadu dětských potřeb, což pro nás může být inspirací při pedagogickém procesu. Tím, že se hlíny dotýkáme rukama, můžeme zažívat nejrůznější pocity, ať příjemné či nikoliv.

Je to odlišná zkušenost než pracovat s jiným materiálem (např. papírem). Hlíny máte plné ruce. Můžete ji hladit, mačkat, bouchat s ní. Můžete si ji odněkud brát a někam jinam

pedagog autoritou, která rodičům vysvětlí, co výtvarná výchova sleduje a že výsledný výtvar je pouze dílčím cílem.

Pro mě je při pedagogické práci důležitý prožitek a radost z procesu tvorby, učení se chybou a také skupinová reflexe celého procesu tvoření.

Co když se dítěti jeho výtvar nelíbí?

Velkou výhodou hlíny je, že v průběhu procesu se dá objekt stále měnit a upravovat, takže se „chyby“ řeší jednodušeji než např. při kresbě tuší. Samozřejmě se může stát, že dítě není spokojeno s finální podobou svého výtvaru. Je to určitě téma, kterému je vhodné se věnovat v rámci závěrečné reflexe.

Může se také stát, že dítě přebírá kritický pohled blízkých osob. Zde je na místě podpora a vyzdvižení jedinečnosti tvorby každého dítěte ve skupině. Také můžeme hledat možnosti řešení do budoucna: „Jak bys to udělal jinak? Co bys potřeboval, abys byl s dílem spokojený?“

dávat. Výtvar vám roste pod rukama a vy si ho v přeneseném slova smyslu přivlastňujete, ztotožňujete se s ním. Tím že ho máte v rukou a dotýkáte se ho, je tento pocit mnohem intenzivnější než při jiné výtvarné práci.

Jednotlivé aktivity v knize vedou vždy k vytvoření nějakého objektu. A pro některé dospělé je jediným žádoucím výsledkem výtvar vysokých estetických kvalit. Co sledujete vy?

Pro mě je důležité, aby dítě mělo prostor se výtvarně vyjádřit v rámci jeho aktuálních vývojových možností. Je jasné, že jinak bude vypadat kočka od čtyřletého dítěte a jinak od školáka. Pedagogové někdy argumentují, že tlak ohledně výtvarů vytváří rodiče. Myslím si však, že v tomto by měl být zkušený

Do jaké míry děti v jejich tvorbě usměrňovat nebo spíše nasměrovávat?

Osobně vzorové výtvary používám výjimečně. Daleko radši mám, když děti provádím postupně procesem tvorby a společně objekt konstruujeme. V určité fázi už je nechám tvořit samostatně, takže finální pojednání výrobku je zcela na nich.

Dávám dětem technickou podporu a učím je dodržovat technologické postupy. Díky zkušenostem se pak mohou pustit do vlastních technicky náročnějších projektů.

Ale co se týče třeba používání glazur, tak tam ve velké míře děti usměrňuji. Keramický výrobek totiž není omalovánka. Technika závěrečného dekorování ovlivní charakter celého výtvaru, takže zde postupujeme většinou podle jednotného postupu.

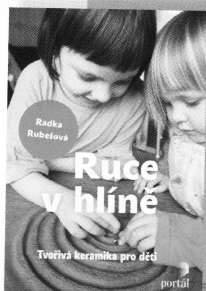
Práci s dětmi se věnujete dlouho. Mohla byste uvést nějakou aktivitu s hlínou, která se vám vydařila, ze které jste měli všichni, vy i děti, radost?

Mně i dětem dělají radost aktivity, které jsou do jisté míry netradiční. Jde o techniky, kdy se hlína používá ve formě šlikru a maluje se štětcem nebo prsty. Malování šlikrem pak můžeme spojit s hliněnou batikou či prací s pastelem. Oblíbené je i malování šlikrem přímo na tělo.

Pak to jsou jednoduché motivační hry, které nás vedou do kontaktu s hlínou, s tělem a se sebou samým, např. masírování se kuličkou hlíny nebo zahrabávání rukou do hlíny ve dvojici. ■

Mgr. Marie Těthalová
foto Kamila Rokyťová

Knižní tip

Ruce v hlíně

Kniha nabízí netradiční pojetí práce s keramickou hlínou, kdy hlínu vnímáme nejen jako hmotu, která „z kamení“ při výpalu, ale i jako živoucí materiál, který lze zkoumat, objevovat a tvořivě používat v mnoha dimenzích. Metodika je založena na principech artefietiky, kdy děti zakoušejí hlínu na vlastní kůži, vlastním tělem, všemi smysly, tvoří z ní a po té se k samotnému procesu tvorby navrací v závěrečné reflexi. Knihu napsala Radka Rubešová a zakoupíte ji na obchod.portal.cz.

